

leváci a leváctví – část č. 24

jak praváci skutečně píší

aneb

jak se individualizací přístupu odlišuje způsob a výsledek psaní

ivo vodička 2013 • www.levactvi.cz

Jak praváci skutečně píší?

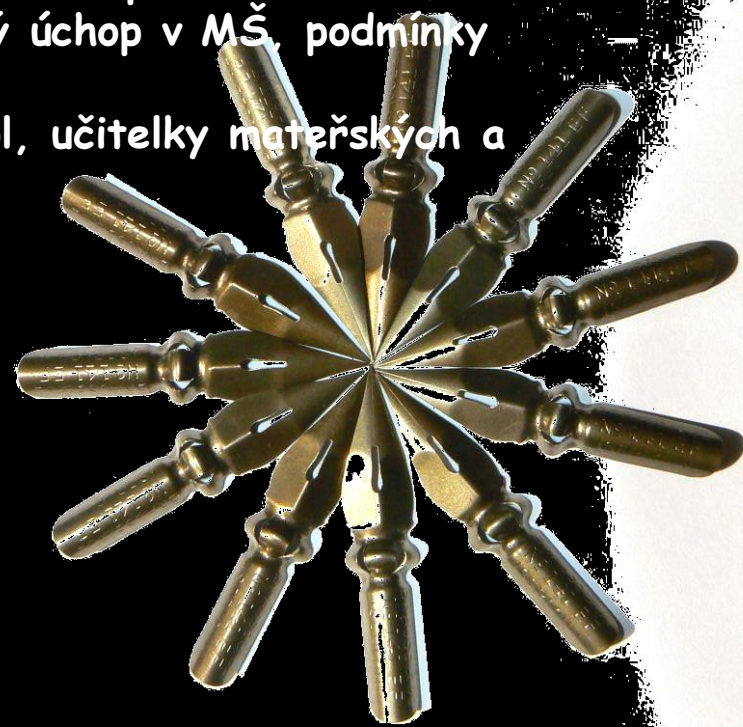
název školy: Střední škola pedagogická, hotelnictví a služeb,
Komenského 3, Litoměřice

autor: Mgr. Ivo Vodička

anotace: výukový materiál navazuje na vysvětlení metodiky psaní
praváků (viz Zásady správného psaní - č. 11) a ukazuje
konkrétní příklady psaní středoškoláků praváků

klíčová slova: metodika psaní praváků, špetkový úchop v MŠ, podmínky
psaní, zdravé psaní

cílová skupina: žáci středních pedagogických škol, učitelky mateřských a
základních škol

- ▶ **Malý pravák a počátky psaní v MŠ**
 - ▶ **Zásady správného psaní**
 - ▶ **Co ovlivňuje nesprávné psaní**
- ▶ **Kuličková tužka - propisovačka**
 - ▶ **Jak praváci skutečně píší?**

Počátky psaní se vytvářejí už v MŠ

- ▶ některé dnešní děti si samovolně osvojí psaní už před nástupem do základní školy – píší ale většinou tzv. hůlkovým písmem s četnými chybami
- ▶ učitelka MŠ musí položit základy zdravého psaní včetně správného špetkového úchopu, zlozvyky se často nedají na počátku výuky psaní v 1. třídě změnit
- ▶ základem pro vytvoření správného úchopu bývá už dřívější držení pastelky nebo fixu při kreslení
- ▶ ▶ ▶ dítě by si mělo vyzkoušet a osvojit si základní zkušenosti s obvyklým kreslicím a psacím náčiním ještě v MŠ

Je potřeba vědět, že:

- ▶ nepoužití jedné, někdy i více nesprávných při psaní neznámá, že výsledek psaní se musí nutně od psacího vzoru
- ▶ nedostatky jsou ale kompenzovány větší námahou při psaní, únavou a obtížemi s psaním dlouhých textů
- ▶ školní výuka směřuje k položení společných základů psaní, ale z různých důvodů se písmo i způsob psaní z různých důvodů individualizuje
- ▶ k záměrné individualizaci písma dochází u děvčat dříve než u chlapců v období dospívání, ale ne u všech dětí stejnou měrou - učitelé zaznamenávají zájem o přetváření písma a experimenty s vlastním písmem na počátku 2. stupně ZŠ
- ▶ ▶ ▶ grafologové a volnomyšlenkáři jásají - učitelé to prožívají těžce jako svou zmařenou práci

Psaní je složitý proces, do něhož se promítá:

- ▶ úchop psacího prostředku
- ▶ pozice ruky a sešitu
- ▶ sezení u stolu
- ▶ kvalita psacích prostředků
- ▶ kvalita osvětlení
- ▶ ▶ ▶ a další okolnosti, jako jsou věk a motivace žáka, zdraví, lateralita, úroveň grafomotorických dovedností a zkušeností, momentální zdravotní stav, metodický postup výuky čtení a psaní, rušivé vlivy ve třídě pocházející od ostatních žáků, hluk z ulice, školní hlášení...

Co ovlivňuje nesprávný výsledek pravá- kova psaní?

- ▶ nesprávný úchop a různě individualizovaná metoda psaní
- ▶ nesprávná volba psacího prostředku vzhledem k potřebám a účelu psaní
- ▶ zejména v současné době nejrozšířenější psací prostředky, kuličkové tužky, jsou velmi nekvalitní (reklamní předměty, slabé, silné, nevyvážené)
- ▶ nesprávné pootočení papíru kolmo nebo doprava
- ▶ modelace nehtů - neumožňuje správné držení, protože nutí „prolomit“ poslední článek prstu, ale psací prostředek mezi nehty při přitlaku klouže

- ▶ ▶ ▶ nepořádek, až chaos na lavici; školní lavice jsou dnes málo hluboké vzhledem k používání mnoha učebnic a sešitů formátu A4, které po rozložení vytvoří formát A3 hned nadvakrát

Kuličková tužka - propisovačka:

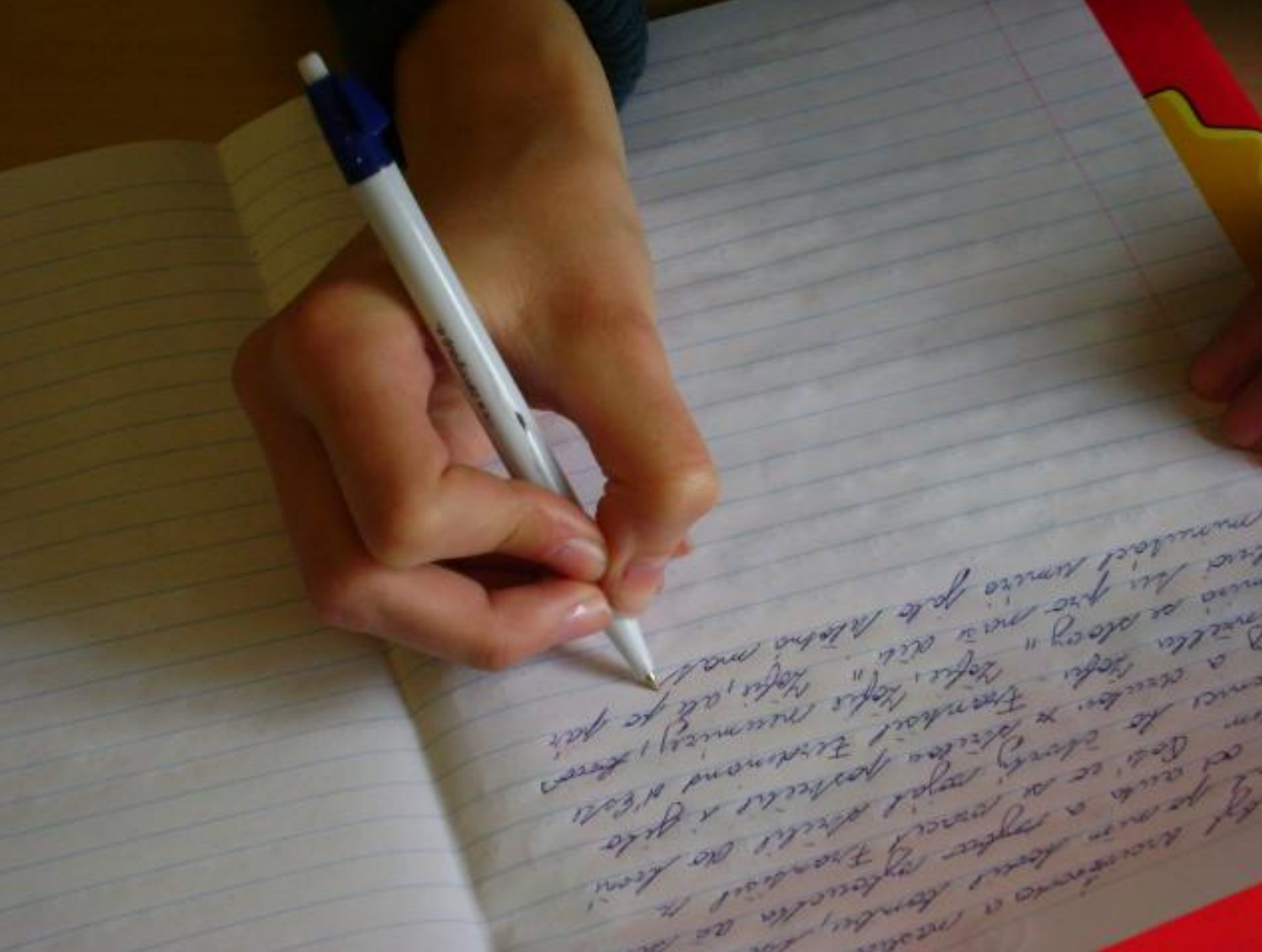
v současné době plošně nejrozšířenější psací prostředek, který ovšem přes všechny praktické výhody do psaní **přináší celou řadu problémů:**

- vyžaduje mnohem větší přítlak, aby psala plynule - tím se unavuje ruka, výkony klesají
- vyžaduje nový způsob úchopu, tzv. pěstičkového, protože propisovačka pod vyžadovaným sklonem 45° prostě nepíše z toho důvodu, že drhne okružím po papíře
- mění se tak charakter písma, protože směřuje ke stojatému, až mírně přepadávajícímu písmu
- propisovačky jsou málo kvalitní, nezanechávají souvislou a sytou stopu, mají neukotvený hrot, většinou nejsou ani určené k dlouhodobému psaní, protože jsou to levné reklamní předměty

Jak píší praváci?

na následujících fotografiích jsou zachyceni středoškoláci praváci při psaní písemných testů

Nesprávné držení psacího prostředku: křečovitý úchop – viditelný je prolomený ukazovák, ruka je vedena z opačného směru (zleva, ne zprava).

Nesprávné držení psacího prostředku: pěstičkový úchop - palec překrývá psací prostředek.

Nesprávné držení psacího prostředku: kuličková tužka je držena v převrácené pozici

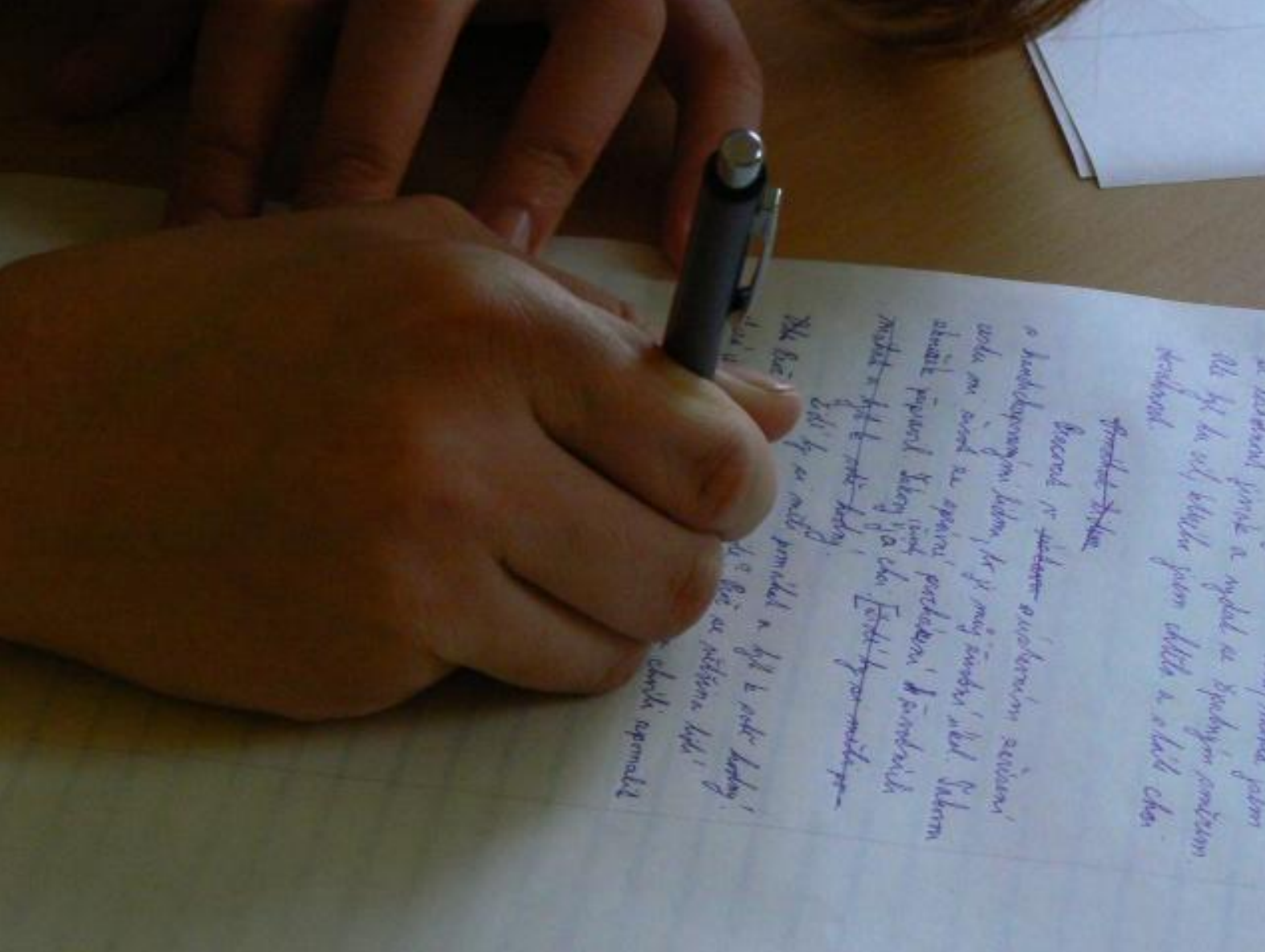
Nesprávné držení psacího prostředku: palec překrývá psací prostředek. K psaní shora je použita zcela nevhodná kuličková tužka.

Kuličková tužka s velkým počtem náplní je určena ke krátkodobému psaní a podtrhávání; pro špetkový úchop je příliš silná.

Nesprávné držení psacího prostředku: křečovitý úchop zřejmě vynucený modelovanými nehty, které „prolomí“ poslední článek prstu. 15

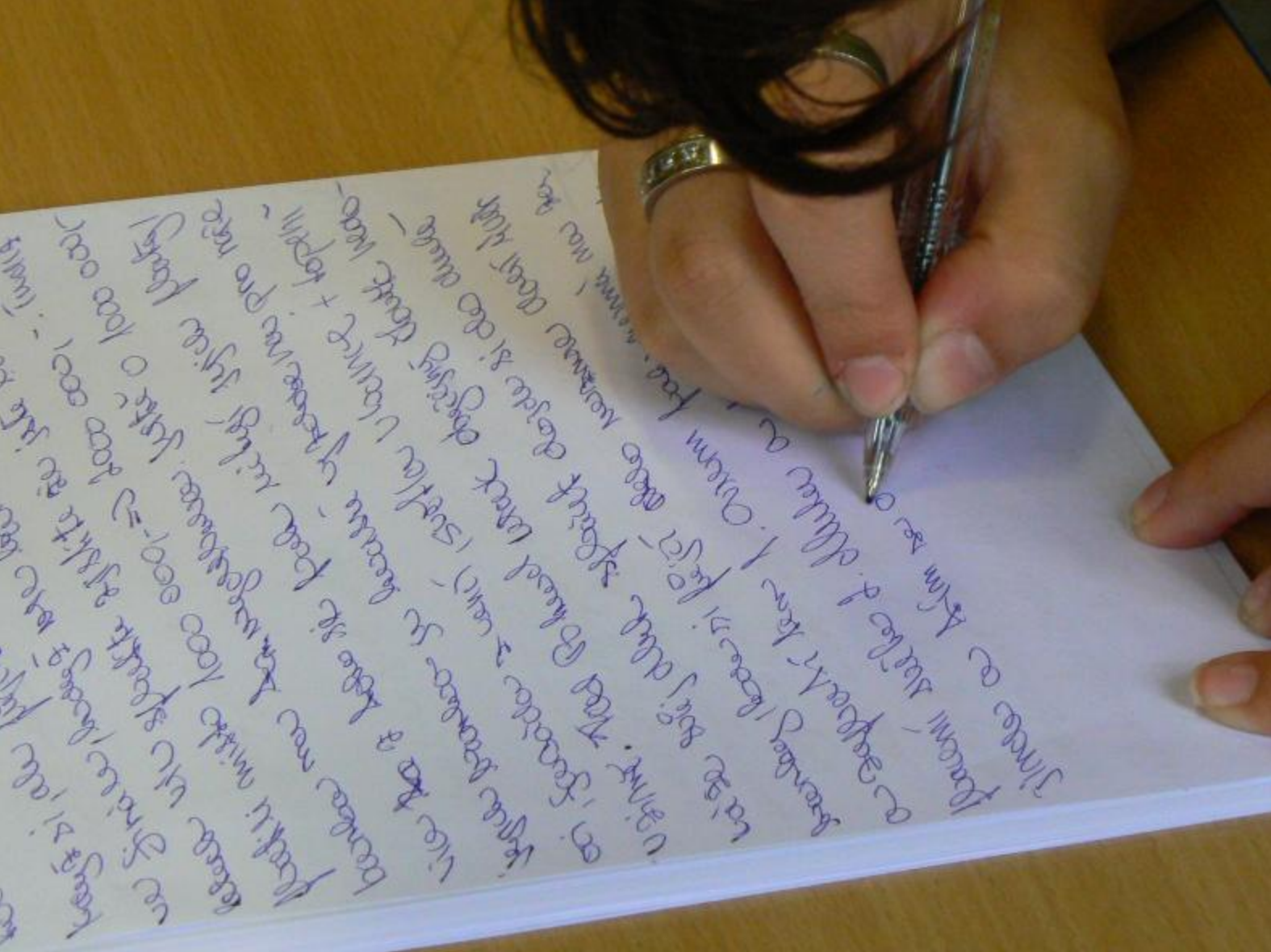
Nesprávné držení psacího prostředku: pěstičkový úchop a nesprávný náklon ruky ze zápěstí.

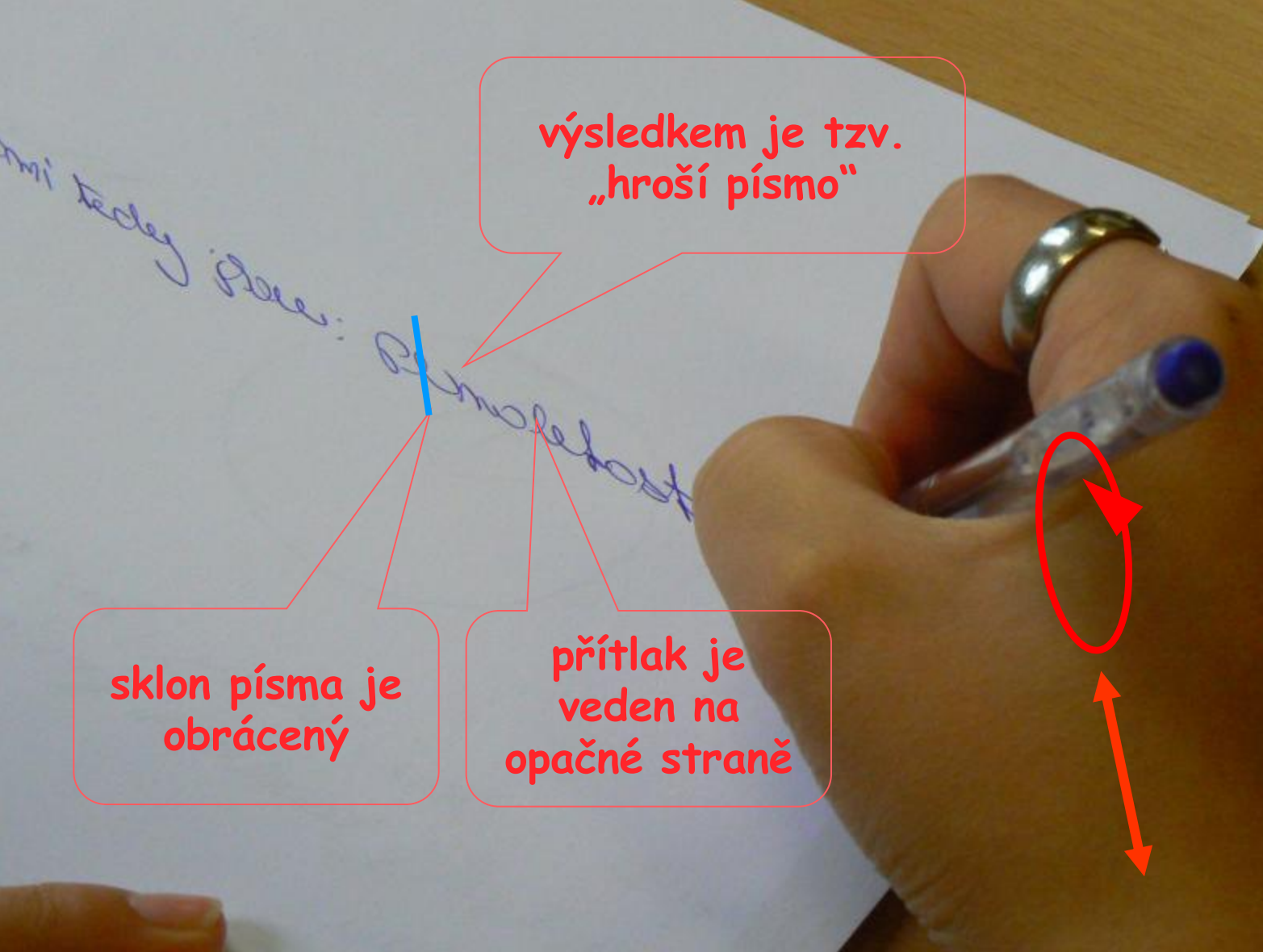
Nesprávné držení psacího prostředku: příliš nízký úchop a velké pootočení papíru vlevo.

Nesprávné držení psacího prostředku: pravák s horní pozicí psaní a pěstičkový úchop svynucený použitím nekvalitní kuličkové tužky.

Nesprávné držení psacího prostředku: příliš nízký úchop; nehybné zápěstí se projeví převráceným písmem.

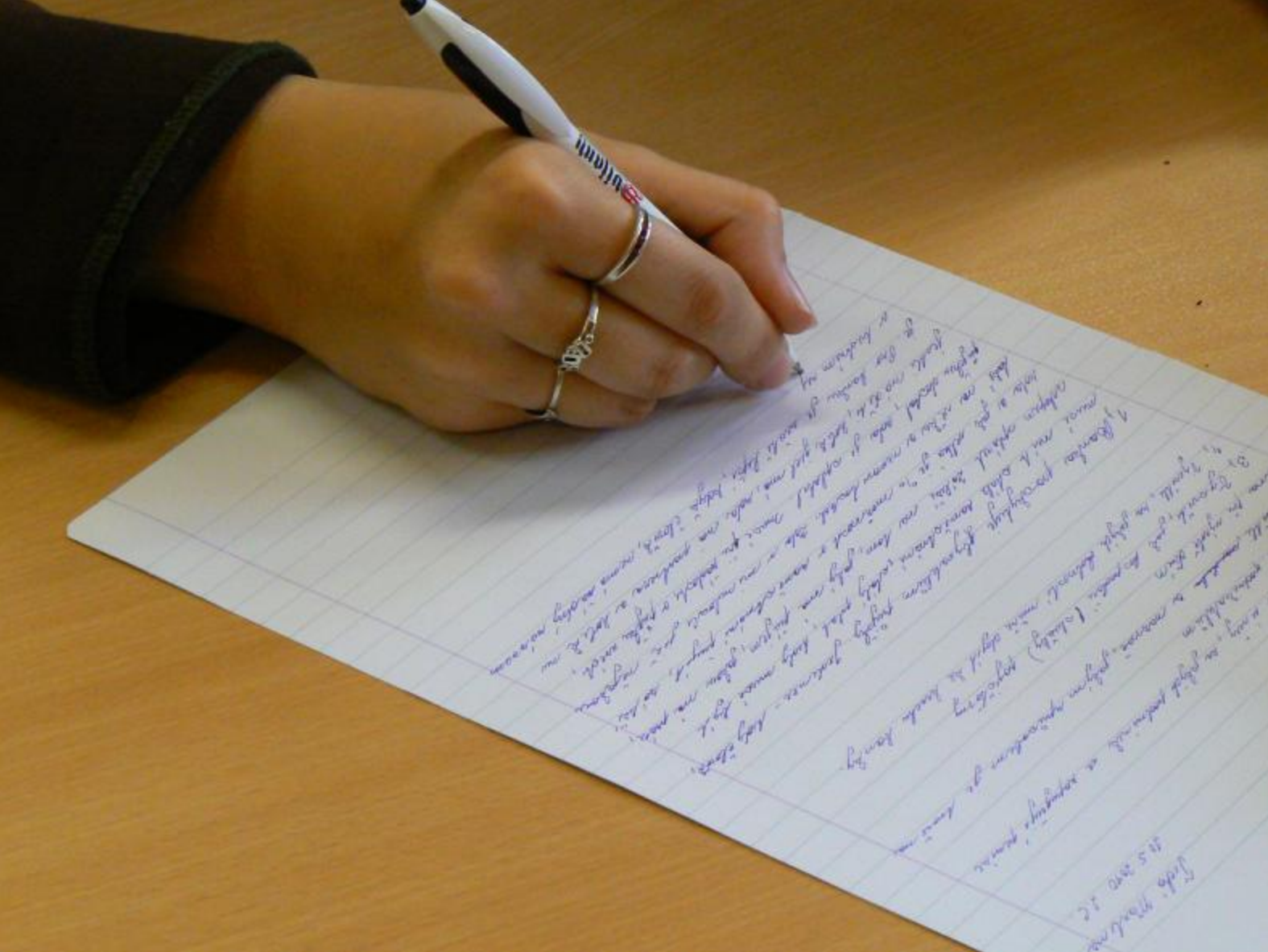

výsledkem je tzv.
„hroší písmo“

sklon písma je
obrácený

přítlak je
veden na
opačné straně

Převrácené písmo z pozice písaře – pohyb ruky ze zápěstí je veden dopředu a zpět, psaní se přenáší na pohyb prstů, přítlak je v opačném směru („podškrabávání“).

Nedokonalý špetkový úchop, prsty přečnávají a zhoršují jejich jemnou práci; písmo skloněné příliš vpravo.

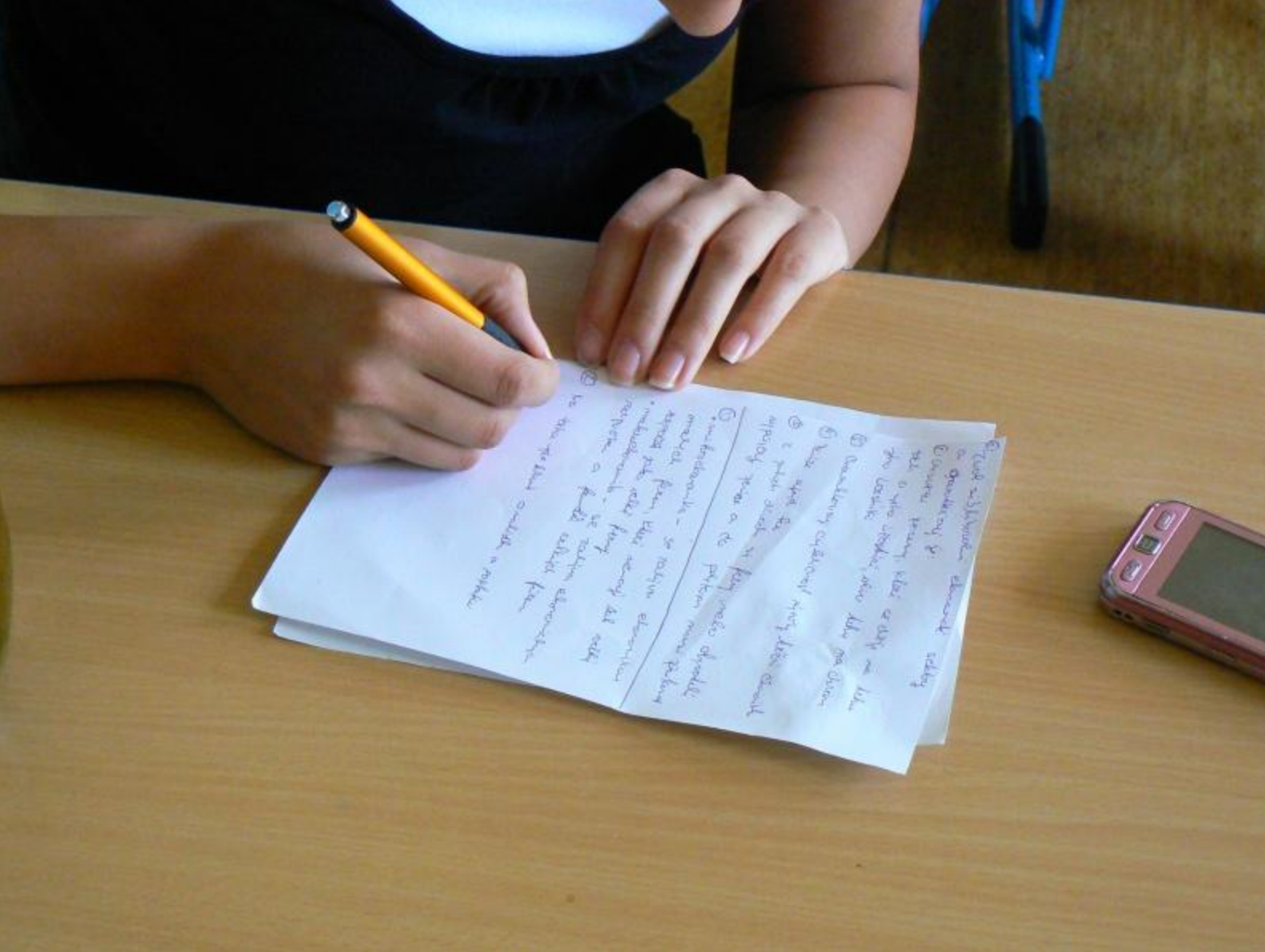
Příliš nízký úchop zhoršuje jemnou práci prstů; kolmé, až mírně přepadávající písmo je způsobeno kolmo položeným papírem.

Z této pozice je nízký úchop lépe viditelný.

Úchop i písmo jsou standardní, více otočený papír vlevo.

Nesprávné pootočení papíru příliš vlevo; výsledek psaní - spíše kolmé písmo je v tomto případě zajištěno polohou předloktí a ruky. 25

Při psaní na jeden list tužka kopíruje všechny nerovnosti lavice žáci si vynucují podložku, která tlumí otřesy (v tomto případě školní sešit).

Standardní poloha papíru i úchopu při psaní.

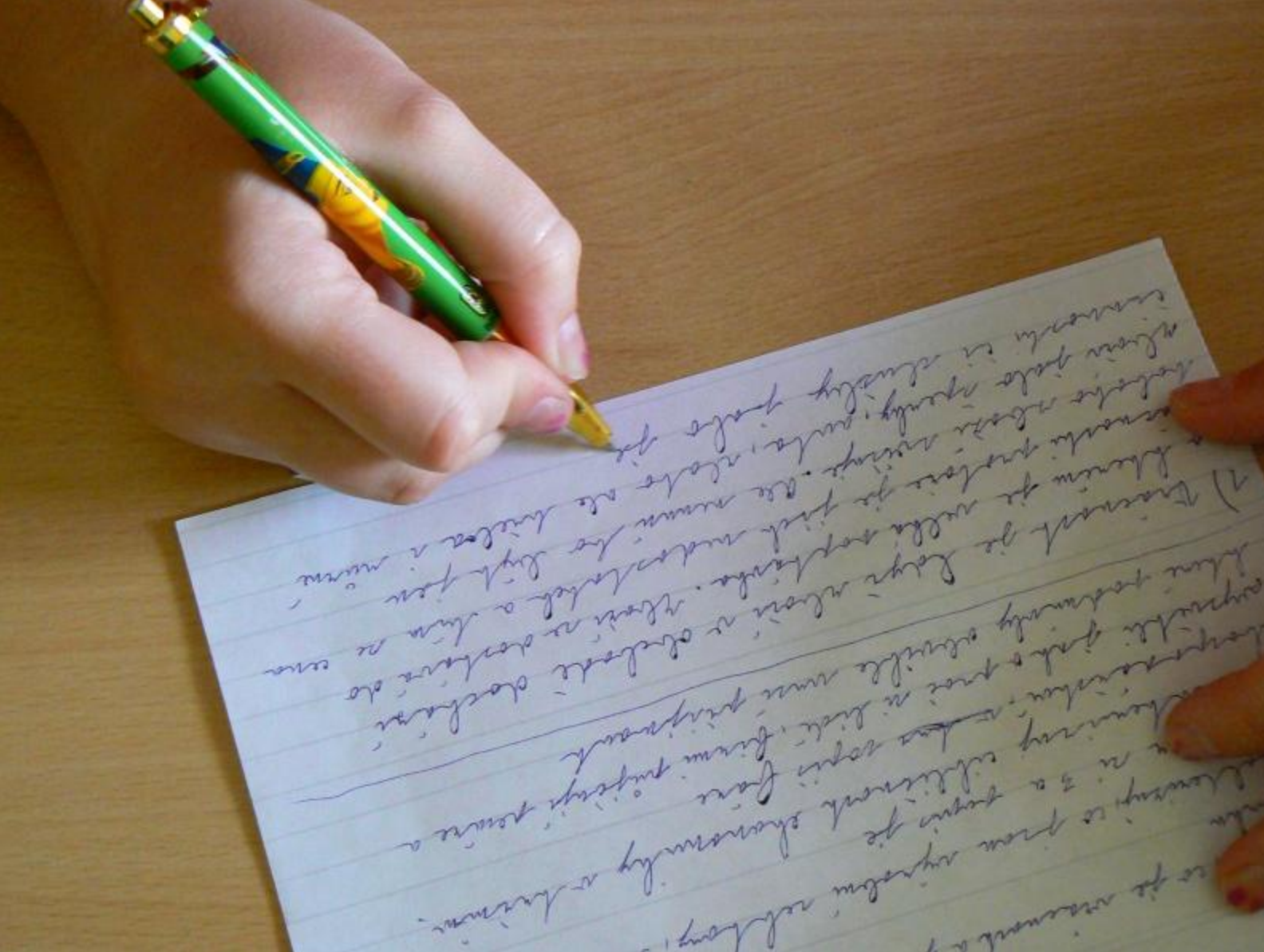
Špetkový úchop s prolomeným ukazovákem vynuceným modelací nehtů; vlasy zakrývají písmo a stíní.

Přes správné naklonění papíru vlevo písmo přepadává vlevo - způsobeno nehybností zápěstí a přenesením pohybů na prsty ve směru vpřed a vzad.

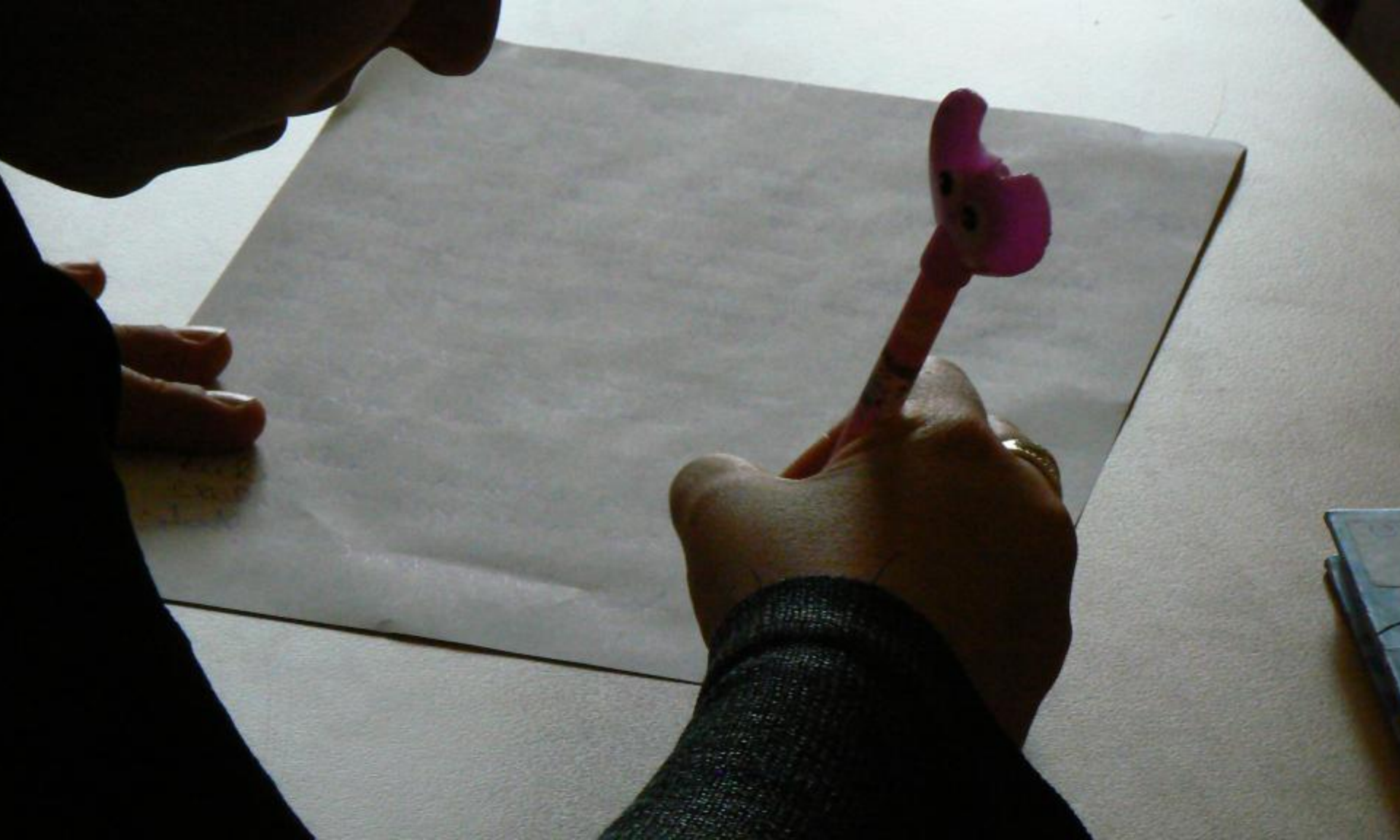
Pravá ruka jde skoro do horního psaní, kterým píše až jedna třetina praváků.

Nedokonalý špetkový úchop s prolomeným ukazovákem.

Nedokonalý špetkový úchop - palec překrývá psací prostředek, nevhodný psací prostředek. "Hroší písmo" způsobené podškra - báváním.

Nedokonalý špetkový úchop - mírně křečovitý úchop s prolomeným ukazovákem; příliš skloněné písmo, ale výrazně rytmické.

Nedokonalý špetkový úchop, palec přečnívá, kuličková tužka je kolmo a umocňuje tzv. "těžkou ruku" s viditelně zvlňeným papírem. 35

Pěstičkový úchop - palec překrývá psací prostředek, výrazné pootočení papíru vlevo nutí velmi vytočit pravou ruku.

Použitá literatura a informační zdroje:

1. Vodička, Ivo: Nechte leváky drápat, Portál, Praha, 2008
2. Vlastní fotografie

Vodička, Ivo: Nechte leváky drápat, Portál, Praha, 2008

Objasňuje podstatu grafomotoriky levorukého psaní, popisuje základní přístupy leváků k psaní a nově zdůvodňuje nejvýhodnější způsob psaní pro leváky a používání pomůcek pro leváky doma, v mateřské a základní škole.

Učitelům, rodičům a samotným levákům poskytuje praktické rady o psacích a kreslicích prostředcích pro leváky a o jejich použití doma a v mateřské a základní škole. Na základě rozboru písma ve vztahu tahu a tlaku při psaní vysvětluje, proč většina leváků píše jinak, než je doporučeno školní metodikou. Obsahuje vyobrazení způsobů psaní leváků, ukázky rukopisů a fotografie.

Střední škola pedagogická, hotelnictví a služeb, Komenského 3, Litoměřice

ivo.vodicka@seznam.cz
www.levactvi.cz